

הרב ד"ר צבי לשם

חינוך לקראת הבורא: משנתו החינוכית-חסידית של האדמו"ר מפיאסצנא כתגובה לחילון בפולין שבין המלחמות

לאחר מלחמת עולם הראשונה עברו חסידים רבים בפולין תהליך של עיור ועברו מכפרים קטנים לערים הגדולות, וביניהן לוורשה הבירה. שם נפגשו במודרנה, בתרבות המערב ובתנועות יהודיות חילוניות למיניהן. בנוסף, בשנות ה-30 עברה פולין משבר כלכלי חמור שפגע באופן דרמטי ביהודים. כתוצאה מכך נאלצו בחורי ישיבה רבים לעזוב את הישיבה בגיל צעיר על מנת לעזור בפרנסת משפחותיהם. כתוצאה מכל הנ"ל עברה הקהילה הדתית-חרדית, ובכלל זה הקהילה החסידית, משבר חמור של עזיבת הדת וחילון. משבר זה התבטא בין היתר בזלזול במצוות בסיסיות כמו שמירת שבת, כשרות וטהרת המשפחה. בנוסף לכך עברה גם מערכת החינוך המסורתי משבר עמוק.

בין אלה שניסו להתמודד עם המשבר החינוכי היה רבי קלונימוס קלמיש שפירא, האדמו"ר מפיאסצנא, שגם הוא עבר לגור בוורשה לאחר המלחמה. לדעתו של האדמו"ר יש לראות את המשבר החינוכי לא רק כחלק ממשבר החילון, אלא כסימפטום למשבר עמוק בקהילה החסידית בכלל. לכן כחלק ממאבקו להחזיר עטרה ליושנה ולחדש את החסידות על פי החזון המקורי של הבעל שם טוב, האדמו"ר גם מציע תכנית מפורטת לשינוי התפיסה החינוכית של הישיבות בימיו.

בהרצאה זו נתמקד בתפיסה החינוכית של האדמו"ר בנוגע לתלמיד הצעיר, כפי שהיא באה לידי ביטוי בספרו "חובת התלמידים" שיצא לאור בשנת תרצ"ב. על ידי קריאה צמודה בקטעים מתוך ההקדמה, "שיח עם המלמדים ואבות הבנים", נעמוד על ניתוח המצב החינוכי של האדמו"ר, הפילוסופיה החינוכית שלו, ועיקרי גישתו המעשית לחינוך התורני. נשווה בקצרה את מצבו אז למצבנו כיום, ונשאל על הרלוונטיות של שיטתו החינוכית גם לימינו אנו.